

Het uur van de waarheid voor het sociaal werk

De bijeenkomst De agenda van sociaal werk 2022 die Movisie belegde op 6 oktober, leverde geen vrolijk beeld op over de stand van zaken van het sociaal werk. Samengevat luidt de conclusie feitelijk dat sociaal werk is uitgehold. Het is essentieel dat de methodische professionaliteit van de sociaal werker wordt versterkt.

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO: PIXABAY/NICOLE

“Sociaal werk is een mooi beroep, maar het wordt niet alleen van buitenaf, maar ook van binnenuit uitgehold”, zei senior docent sociaal werk Herman de Mönnink in de Marie Kamphuis Lezing tijdens het programma *De agenda van sociaal werk 2022*. Er is sprake van een zwakke identiteit, stelde hij. Er is geen gezamenlijke en breed gedragen focus. Incidenten en trends bepalen de methodiek en daar zit geen continuïteit in. “De gereedheidskist van de sociaal werker raakt steeds verder leeg.”

Hij verwees naar de WHO, die onderstreept dat een goede gezondheid slechts in beperkte mate wordt bepaald door gezondheidszorg, maar voor tachtig tot negentig procent door een ingewikkelde combinatie van determinanten zoals ongezonde voeding, onvoldoende beweging, problematisch alcoholgebruik, psychosociale arbeidsbelasting en slechte luchtkwaliteit. Daarom is sociaal werk zo belangrijk, benadrukte hij. Het is gericht op stressreductie en empowerment. De sociaal werker pakt stressvolle situaties in het dagelijks leven aan voordat ze escaleren. Maar professionaliteit is hiervoor een voorwaarde en die professionaliteit staat zwaar onder druk. Continuïteit in de organisatie van het sociaal domein is een voorwaarde voor methodische continuïteit. Methodisch werken is een onmisbare bouwsteen voor solide sociaal werk. Maar die continuïteit in de organisatie is enorm in de verdrinking geraakt.

Machteloosheid

De Mönnink zette zijn verhaal kracht bij met een quote van een sociaal werker die illustreert hoe groot het gevoel van machteloosheid van deze professionals kan zijn: ‘Als sociaal werker ben ik een soort ANWB-bord dat doorverwijst naar dure tweedelijns voorzieningen’. Precies wat niet de bedoeling is natuurlijk. En opbouwwerker Peter ten Have, die in Dalfsen een eetcafé in het leven riep, onderstreepte dit. “De waarde van het opbouwen van een buurtnetwerk sociale netwerken is veel en

veel groter dan wordt gedacht”, zei hij. Sociaal werker van het jaar Redouan El Khayari liet er geen misverstand over bestaan dat hij dit maar al te goed herkent. “Ik mis de ruimte om een bondgenoot en reisgenoot voor mensen te kunnen zijn”, zei hij. Dan is de gereedheidskist van de sociaal werker inderdaad vrij leeg, zoals De Mönnink stelde. En dan is het begrijpelijk dat stressvolle situaties van mensen in het dagelijks leven van mensen wél escaleren.

Discontinuïteit

Radboud Engbersen, programmamaker sociale basis bij Movisie, is een van de auteurs van het essay *Het geheim van de lange relatie*. “De resultaten van sociaal werk zijn vaak beperkt omdat sprake is van discontinuïteit”, vertelde hij tijdens de Movisie-bijeenkomst. Dit is voor het overgrote deel een beleidsmatig probleem, stelde hij. Het beleid is te onrustig. Er is sprake van een continue vernieuwingsdrang, ingegeven door incidenten en politieke druk. Dat werkt door in de uitvoering van het sociaal werk, waardoor ook de relationele continuïteit tussen de sociaal werker en de cliënt of de buurt onder druk is komen te staan.

Sociaal werk is bij uitstek een ervarings-, contact- en contextberoep, stelde Engbersen. Met het eerste bedoelde hij dat het tijd vergt om het te leren. Met het tweede dat de sociaal werker in staat moet zijn om contact te maken met mensen die daar in een aantal gevallen in eerste instantie helemaal niet op zitten te wachten. En met het derde dat hij daarbij ook de context van die mensen moet snappen. “Het is voor deze mensen belangrijk om iemand te hebben die er langdurig voor ze is”, zei hij. Dat strookt niet met zijn ervaring die hij uit de eerste hand heeft meegemaakt, dat een team in een jaar tijd volledig was vernieuwd. Dan zijn ervaren, senioren sociaal werkers weggefallen, en hij constateerde dat dit helaas symptomatisch is voor het sociaal werk op dit moment.

Pleidooi

Engbersen verwees naar het nieuw wijkenbeleid waarmee veel gemeenten op dit moment aan de slag gaan. Dit beleid heeft als doel de bewoners centraal te stellen. “Hierbij wordt veel geld in de wijken gepompt”, zei hij, “en het is de vraag of dat beklijft. Het is zaak te investeren in netwerken en relaties over een langere periode heen. Creëer dus een werkklimaat voor sociaal werkers waarin zij de tijd krijgen om zich te verbinden aan de wijk en de mensen en van waarde te worden. Nu wordt te gemakkelijk bezuinigd op essentiële voorzieningen om de sociale basis te versterken.” Dan lopen mensen weg, was zijn waarschuwing.

Aan het slot van zijn Marie Kamphuis Lezing sloot De Mönnink hierop aan door een pleidooi te houden voor versterking van de methodische professionaliteit van de sociaal werker. “Hier ligt de grote uitdaging”, stelde hij. El Khayari zei zich goed te kunnen voorstellen dat het nodig is deze boodschap extra kracht bij te zetten. “We zien nu veel jonge sociaal werkers die niet de organisatorische of politieke ruimte krijgen om dingen voor elkaar te krijgen”, zei hij. “Dus dan is het legitiem om een stap verder te gaan dan alleen praten en is het wat mij betreft een logische volgende stap om naar het Malieveld te gaan.”

<<

De berichtgeving over de verschijning van het essay *Het geheim van de lange relatie* ging gepaard met een boodschap die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat: ‘Permanente vernieuwingsdrang ondermijnt het sociaal domein’. De auteurs – Radboud Engbersen (Movisie), Thijs Jansen (Stichting Beroepseer) en Rienk Janssens (VNG) – betogen in dit essay dat tijdelijkheid, wisseling en discontinuïteit het sociaal beleid lijken te domineren. Terwijl er juist behoefte is aan vertrouwdsheid, aan vaste contacten, aan rust en aan zekerheid. Het is daarom tijd, stellen ze, dat politiek en bestuur serieus werk maken van continuïteit. In beleid, in organisaties, in professionele relaties.

Het essay is te downloaden via de website van Movisie: [Verschenen essay: Het geheim van de lange relatie | Movisie](#).